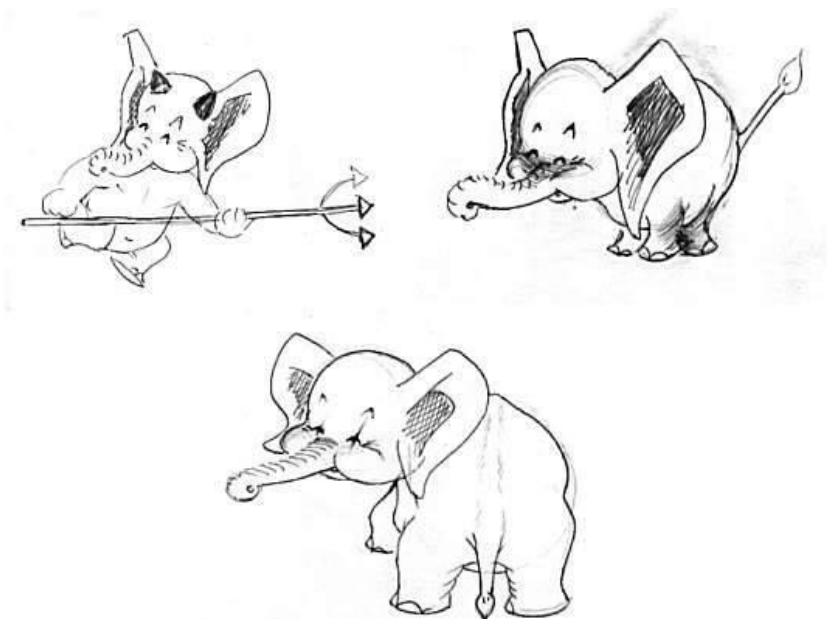

(Fortsættelse 62):

HVORDAN ELEFANTEN FIK SIN SNABEL

Da det hen på efteråret 1944 blev klart, at de tidligere overfor nævnte korte eventyr-tegnefilm næppe nogensinde ville blive sat i produktion, havde jeg imidlertid fået så meget inspiration gennem projektet, at jeg fik den idé selv at ville lave en kort tegnefilm, dog ikke over et H.C. Andersen-eventyr, men over Rudyard Kiplings berømte eventyr Hvordan elefanten fik sin snabel. Det skal bemærkes, at vi herhjemme endnu ikke havde set Walt Disneys Dumbo – den flyvende elefant (1941), så det var ikke den, der inspirerede mig til en film med en elefantunge i hovedrollen. Og det kan heller ikke have været Disneys herlige korte tegnefilm Elmer Elephant (1936), for den så jeg først mange år senere. Jeg husker faktisk ikke længere, hvad det præcist var, der gav mig ideen, kun at det alene var læsningen af eventyret, der gjorde det. Men under alle omstændigheder var mine tegnefilmsfigurer inspireret af, hvad jeg og andre dengang betragtede som Disney-stilen.

En anden ting er, at en af mellemteegnerne på tegnestuen, Erling Bentsen, var en passioneret tegner af vignetter med små elefantunger, som til en vis grad kunne minde om Disneys Dumbo, som man jo ved sjældne lejligheder havde kunnet se i avis- og bladomtaler af filmen, der, som nævnt, endnu ikke havde været vist i Danmark. Erling Bentsen blev ansat på tegnestuen i 1944, og selvom det ikke er utænkeligt, at min inspiration kan være kommet via hans tegninger af elefanter, så havde min egen version af den elefantunge, der spillede hovedrollen i min lille film, ikke nogen udpræget lighed med Bentsens elefanter.

Nogle eksempler på Erling Bentsens mange tegninger af hans yndlingsdyr, elefanten. – Tegninger: © 1944 Erling Bentsen / Aase Ekstein.

På den nedenfor vedføjede tegning kan man måske få et indtryk af den figurstil, der var i min tegnefilm om elefantungen. Det er dog ikke den sidstnævnte, man ser her sammen med en struds, hvis hoved har en utilsigtet lighed med Anders And. Det er derimod elefantungens far, som hygger sig med Tante Struds. Men desværre er det det eneste billede, der findes bevaret fra mit projekt, som jeg til at begynde med stillede store forhåbninger til.

Til venstre ses hovedfiguren i min lille tegnefilm, "Hvordan elefanten fik sin snabel", som jeg arbejdede på i et lille års tid, men siden skrottede. Tegningen til højre er en animationstegning fra en scene i den planlagte tegnefilm Hvordan elefanten fik sin snabel. Scenen blev animeret, trukket op og farvelagt, og optaget på 35mm sort-hvid negativ film og kopieret. Det er den eneste animationstegning, der findes tilbage fra den skrottede film. De to andre figurer, der ses her, er henholdsvis Tante Struds og Far Elefant. Som det fremgår, har Far Elefant ikke nogen snabel, men kun en kort, trynelignende næse. – Tegninger: © 1944 Harry Rasmussen.

Tegningen af elefantungen har jeg efter hukommelsen forsøgt at tegne nogenlunde sådan, som jeg husker at denne så ud i de mange scener, det lykkedes mig at tegne og animere om aftenerne efter arbejdstidens ophør og i weekenderne. Jeg arbejdede nærmest som en besat, i håbet om at kunne lave tegnefilmen færdig indenfor en overskuelig fremtid. Men det var unægtelig lidt i retning af et kæmpearbejde, som blandt andet kom til at betyde, at jeg fik mindre tid tilovers til at mødes med Alice og især med Jørgen og Jørn, hvilket de stod uforstående overfor og derfor bebrejdede mig.

For resten var det tilfældet, der helt uventet kom mig til hjælp med hensyn til tegninger fra min lille film, for selv mente jeg faktisk, at der ikke længere fandtes tegninger fra den. Men da jeg den 5. oktober 2002 på opfordring indledte en visning af "Fyrtøjet" i Husets Biograf i København, fik jeg via Erling Bentsens datter, Aase Ekstein, lejlighed til at se hendes for længst afdøde fars

scrapbog fra årene 1944-57, og heri var ovenstående animationstegning med strudsen og elefantungens far til min store overraskelse indklæbet. Hvordan Erling Bentsen er kommet i besiddelse af tegningen, har jeg ingen som helst erindring om, og heller ikke om de andre, signerede tegninger af mig fra dengang, som også fandtes i hans scrapbog. Men jeg følte mig naturligvis bæret over, at Erling Bentsen havde fundet mine småtegninger gode nok, til at ville have disse med i sin scrapbog.

Efter flere måneders intenst animationsarbejde i efteråret og vinteren 1944, vel at mærke uden at lave linetests, mest fordi det var en lidt besværlig og samtidig bekostelig procedure, ønskede jeg at se, hvordan et par af scenerne ville tage sig ud på færdig film. Derfor kopierede jeg selv animationstegningerne over på celluloidarkene, som jeg bagefter også selv farvelagde. Farve er forresten for meget sagt, for dengang kunne man endnu ikke hverken købe råfilm i farver eller få fremkaldt og kopieret farvefilm her i Danmark, så derfor måtte filmen laves i sort-hvid. Imidlertid farvelagde man gråtonerne med forskellige nuancer af blå farve, idet denne gav et bedre slutresultat på den færdige film, end hvis man blandede gråtonerne af sort og hvid farve.

Men forinden det var kommet så langt, havde jeg dog malet et par baggrunde til de scener, der skulle fotograferes. Baggrundene, som jeg også selv tegnede og malede, blev ligeledes malet i forskellige blå farvetoner, så de matchede med de færdige celluloider med figurerne på. Derefter ringede jeg og bestilte tid til leje af trickbordet ude hos Nordisk Films Teknik i Frihavnen, præcis som min onkel Thorkild og jeg havde gjort omkring et halvt års tid tidligere, da vi optog linetest af nogle animationstegninger, jeg da havde lavet. Dengang fandt optagelsen sted på det primitive trickbord, som normalt kun blev brugt til optagelse af filmtekster, men hvor Børge Hamberg og jeg også havde optaget nogle meget vanskelige scener til "Fyrtøjet". Men jeg måtte jo bede mig fri fra arbejdet i et par timer, for at kunne optage den lille strimmel film med en spilletid på omkring 30 sekunder, hvilket dog ikke var noget problem, idet Børge Hamberg på egne og firmaets vegne gav mig fri til formålet. Men stor var min overraskelse, da jeg mødte op derude på Teknikken, som stedet kaldtes internt, for at optage de to scener til min lille film. Denne gang blev jeg nemlig vist ind i et helt andet lokale, hvor laboratoriets splinternye trickbord og trickkamera var blevet installeret.

Den lille strimmel film på små 6 meter blev optaget på 35mm sort og hvid film, som vi et par dage senere kunne komme og se i laboratoriets lille filmforevisningsrum. Resultatet faldt ud til både min og min onkels tilfredshed, og operatøren sagde også et par anerkendende ord om den. Det var derfor en glad og opløftet lille mig, der den dag kunne forlade stedet med den viden, at der ville være god grund til at forsøge at få færdiggjort filmen.

Imidlertid havde jeg fået kontakt med Kaj Pindal, som på det tidspunkt endnu gik i gymnasiet, men han var så interesseret i at ville lave tegnefilm, at han efter skoletid lejlighedsvis kom ind på tegnestuen, for at snuse til, hvordan man lavede tegnefilm. Direktør Allan Johnsen var meget overrasket over den unge gymnasieelevs entusiasme for tegnefilm, og hjalp ham derfor med en tapskinne, noget tegnepapir og nogle ark celluloid, så han kunne producere sin lille tegnefilm, som han også fik mulighed for at optage på trickbordet, ligesom han fik filmen fremkaldt og kopieret.

Den unge Pindal, som dog var et par år ældre end mig, idet han var født i 1927, havde imidlertid hørt om mit tegnefilmprojekt med elefantungen, og en dag, da han opholdt sig på tegnestuen, kom han lidt tøvende hen til min plads og spurgte forsigtigt, om ikke han kunne få lov til at hjælpe mig med at mellemtegne. Det var jo noget af et tilbud, og det takkede jeg derfor straks ja til. I den følgende tid kom Pindal jævnligt hjem hos mig et par timer i fritiden, hvor han dels fik en scene eller to at mellemtegne, og dels for at aflevere de scener, han i mellemtiden havde mellemtegnet. Han var et dedikeret, pligtopfyldende og venligt og rart menneske. Dengang vidste jeg ikke, hvilke store evner for tegning, animation og storytelling, der gemte sig bag hans beskedne og høflige ydre fremtræden. Den overraskelse, at opdage det, havde jeg end så længe til gode.

Men hver aften og lørdag og søndag eftermiddage sad jeg troligt på mit værelse bag lyspulten og tegnede og animerede på min egen lille film, som jeg til at begynde med faktisk ikke kendte længden på. Jeg hyggede mig så gevaldigt med at sidde og tegne og animere mine egne figurer, så at tiden forsvandt for mig. Jeg måtte dog også sørge for at komme i seng og få i hvert fald 7-8 timers søvn, før jeg skulle op næste dags morgen kl. 6,30, for at kunne nå at gøre mig i stand, spise morgenmad og cykle ind til tegnestuen i Frederiksberggade, hvor arbejdstiden begyndte kl. 8. Det gik alt sammen som en leg for mig, indtil vi nåede hen i oktober, hvor overarbejdet på "Fyrtøjet" for alvor begyndte, så fra den tid og helt hen til juni 1945 havde jeg kun mulighed for at kunne arbejde på min egen film lørdag eftermiddage og om søndagen, når der ikke ellers var andre nødvendige og ønskelige ting, som jeg skulle gøre eller deltage i, som f.eks. familiesammenkomster eller samvær med mine to kammerater, Jørn og Jørgen, og lejlighedsvis med min 'kæreste' Alice. Hende havde jeg dog i reglen mest været sammen med på lune sommeraftener, hvor vi sværmede ovre på den smukke Assistens Kirkegård.

Alt i alt måtte jeg dog til min store fortrydelse efterhånden indse, at det ville komme til at trække længere ud med at få gjort "Hvordan elefanten fik sin snabel" færdig, end jeg havde regnet med og håbet på. Men nødvendigheden af at passe det daglige arbejde, tilmed nu som selvstændig animator på

"Fyrtøjet", havde naturligvis første prioritet. Samtidigt var det jo på sin vis mit levebrød, for selvom jeg indtil videre kun betalte et vist beløb hver uge som supplement til den mad, jeg fik derhjemme, så var det jo også den metier, jeg håbede på skulle blive mit fremtidige virke her i livet.

Jeg kom i øvrigt godt ud af det med mine noget ældre 'kolleger' på tegnestuen i Frederiksberggade, og blev desuden hurtigt respekteret for mine evner som tegner og animator. Jeg ville derfor også gerne demonstrere mine musikalske evner for kollegaerne, og inspireret af den musikalske udfoldelse ved jam-sessions om lørdagen, øvede jeg mig på at fløjte de for mig nye rytmer. Det skulle jeg desværre nok aldrig have gjort, for det stødte Finn Rosenbergs musikalske øre så meget, at han bad mig om at holde op med at forurene luften med mine ubehjælpssomme fløjtetoner. "Du rammer jo ikke tonerne!" sagde han bebrejdende, hvilket jeg ikke dengang forstod et ord af. Men jeg tav selvfølgelig, om end lidt slukøret over den kritik, der på den måde blev rettet imod mig. Jeg var ikke vant til, at nogen kritiserede mig, det gik min personlige stolthed for nær, især fordi jeg mente, at mine fløjtende forsøg var ærligt mente.

Til venstre et foto af mig i efteråret 1944. © 1944 Arne Jømme Jørgensen. Tegneren Bodil Rønnows opfattelse af ungersvenden Harry Rasmussen, som til den musikalske Finn Rosenbergs irritation forsøgte at fløjte 'moderne'.— Tegning tilhører: © 1943 Harry Rasmussen.

Men ellers havde jeg et ganske godt og kammeratligt forhold til den meget dygtige tegner, baggrundsmaler og amatørmusiker Finn Rosenberg, hvis personlighed og evner, jeg i højeste grad respekterede. Det gik efterhånden op for mig, at denne dengang 28-årige ungkarl, som boede hjemme hos sin enlige mor, havde sine personlige problemer at slås med, og det hændte derfor lejlighedsvis, at han var sur og gnaven fra morgenstunden. Men i reglen tøede

han op i løbet af dagen, og det skete især, hvis han havde haft held med en af de mange baggrunde, han i løbet af produktionstiden malede til filmen. Han brugte udelukkende akvarelfarver, aldrig nogensinde dækfarver, men malede lag på lag, fra lysere farver og op til mørkere farver, hvor dette var nødvendigt. Dette kaldtes den laserende maleteknik.

Det var interessant at følge Finn Rosenberg i arbejde, som startede med, at han spændte et ark akvarelpapir op i en blændramme, fugtede papiret og begyndte først at male på det, når det var omtrent tørt. Denne fremgangsmåde bevirkede, at akvarelpapiret bevarede sin fuldkomne flade overflade og altså uden at krympe eller bule. Det var vigtigt af hensyn til, at celluloidarkene med figurerne på, jo skulle placeres ovenpå baggrunden under den fotografiske optagelse, vel at mærke uden at kaste skygge, hvilket ville have været tilfældet, hvis baggrundens overflade ikke havde været fuldkommen plan.

For resten morede vi tegnere på tegnestuen ofte os selv og hinanden med at tegne små ubetydelige skitser til hinanden, som dog oftest endte i papirkurven. Men nogle af dem, jeg selv tegnede, var mærkværdigvis også havnet i Erling Bentsens scrapbog, hvorfor jeg er i stand til at gengive en prøve på nogle af dem her:

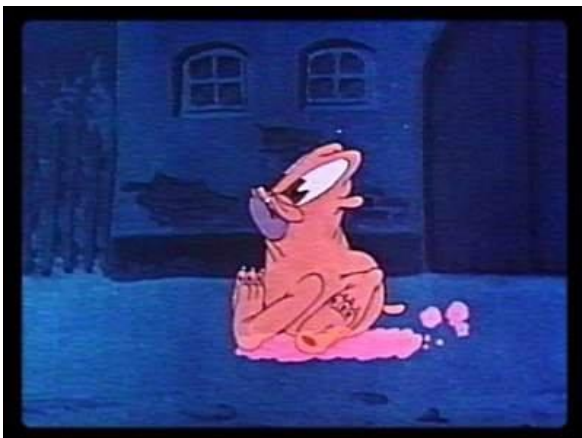
Ovenstående fire blyantstegninger er eksempler på nogle af de uforpligtende og afslappende skitser, som i dette tilfælde er tegnet af mig dengang 15-årig animator. Tegningernes motiver har intet med "Fyrstøjet"-filmen at gøre, men er kun tegnet for sjov. Skitserne er bevaret af og indklæbet i Erling Bentsens scrapbog., der venligst er udlånt af hans datter, Aase Ekstein. – Tegninger: © 1944 Harry Rasmussen.

I løbet af de to år, hvor jeg var medarbejder på "Fyrtøjet", hændte det engang imellem, at jeg fik en kontant påskønnelse af mit animationsarbejde. Det skete f.eks. i forbindelse med den scene, hvor den mindste af de tre hunde stopper op og peger på det kryds, som hofdamen har tegnet på døren ind til kroen, hvor soldaten logerer. Hunden kan næsten ikke holde grinet tilbage og i forsøget herpå puster den kinderne op, men ender med at 'eksplodere' i et stort grin.

Efter at animationstegningerne til den nævnte scene, i lighed med flere andre af filmens scener, var blevet optaget på linetest og set af 'dommerkomiteen': Børge Hamberg, Allan Johnsen og Peter Toubro, kom Johnsen en formiddag hen til mig på tegnestuen, bøjede sig ned og sagde lavmælt og kortfattet: "Der ligger en check på 90 kr. til dig ovre på kontoret!" – Overraskelsen var stor i min stemme, da jeg spurgte: "Hvorfor det?" "Spørg Hamberg!" svarede Johnsen lakonisk og forlod tegnestuen.

Børge Hamberg kunne efterfølgende fortælle mig, at det med bonuschecken var Johnsens afgørelse, fordi man var blevet enige om, at animationen af den omtalte scene var så vellykket, at det burde påskønnes ekstraordinært.

Et beløb på 90 kr. var mange penge i 1944, og især i forhold til den ugeløn på 275 kr., jeg havde på det tidspunkt, som lå før den tidligere omtalte overarbejdsperiode var begyndt. Senere fik jeg også bonus for andre af de særligt vellykkede scener, jeg animerede. Det var således tilfældet med scenen, hvor kragen til slut ses hængende død i heksens splintrede træ. Bonuschecken var her på 125 kr.

Herover ses to scener fra den situation, hvor den mindste af de tre hunde ankommer til gæstgiveriet, på hvis dør hofdamen har slået et stort, hvidt kryds. På øverste billede ses hunden bremse op, og på nederste billede sidder den foran døren og peger på krydset, idet den griner, fordi den åbenbart har fået en god idé. Begge scener er tegnet og animeret af mig, Harry Rasmussen. Sidstnævnte scene indbragte en bonus på 90 kroner. Baggrunde malt af Finn Rosenberg. – Fotos fra filmen: © 1946 Palladium A/S.

Mine forudsætninger for at kunne tegne og animere figurer som eksempelvis den mindste af de tre hunde, var udelukkende mine endnu kun spirende evner som tegner og animator, og så den viden om animation, som jeg indtil da havde fået af min læremester, Børge Hamberg, og de praktiske erfaringer, jeg efterhånden gjorde under selve arbejdsprocessen med at tegne og animere. Jeg var derfor i en vis udstrækning selfmade.

Blandt de mange scener, jeg animerede med den nævnte hund, var også de scener, hvor hunden i forlængelse af den førnævnte scene, hvor den standser foran en dør og griner, og derefter farer omkring og slår kryds på alle døre og porte. Desuden den scene, hvor hunden møder hofdamen, som spadserer rundt på en bro over slotsgraven. Hunden stopper op, griber hofdamen om livet og smider hende ud over rækværket og ned i voldgraven. Her dukker hun kort efter op af vandet igen og spytter en fisk ud af munden, hvorefter hun møjsommeligt kravler op på land.

I disse to scener ses hunden fare omkring og slå kryds på alle stedets døre og porte. Det sker naturligvis for at narre hofdamen, så hun ikke vil kunne udpege stedet, hvor soldaten bor. – Hunden er tegnet og animeret af mig, Harry Rasmussen. Baggrundene er malt af Finn Rosenberg. – Fotos fra filmen: © 1946 Palladium A/S. FOTO 233 og 234

Endvidere animerede jeg også en anden scene med hofdamen, nemlig den, hvor hun går frem og tilbage udenfor kroen, idet hun ind imellem skuler op til de vinduer, bag hvilke hun ved, at prinsessen er på besøg hos soldaten.

Endnu en scene med hunden, som jeg animerede, var den, hvor de tre hunde er på vej mod galgebakken. Man ser dem kun som 'fartstreger'. Den mindste hund, som åbenbart er kommet forrest, stopper pludselig op i en gade, klør sig bag øret med det ene bagben, dukker hovedet for de to andre forbigående hunde, først den ene og så den anden, hvorefter den selv hopper op i luften, roterer med forbenene og farer videre ud af billedet. Også denne scene gav mig en bonus.

Imidlertid forholder det sig sådan med stort set al filmproduktion, at filmenes scener ikke nødvendigvis bliver optaget i kronologisk og handlingsmæssig rækkefølge, og den regel gælder også, når det drejer sig om tegnefilmproduktion. Man tegner og animerer de scener i filmen, som foregår i de samme lokaliteter eller kulisser, for så senere, når filmen redigeres, at anbringe scenerne i den rigtige rækkefølge. Dette gjaldt også de scener med f.eks. hofdamen, som jeg tegnede og animerede. De herunder viste scenebilleder blev tegnet og animeret senere, end de scener, hvori hunden stopper op og slår kryds på alle portene.

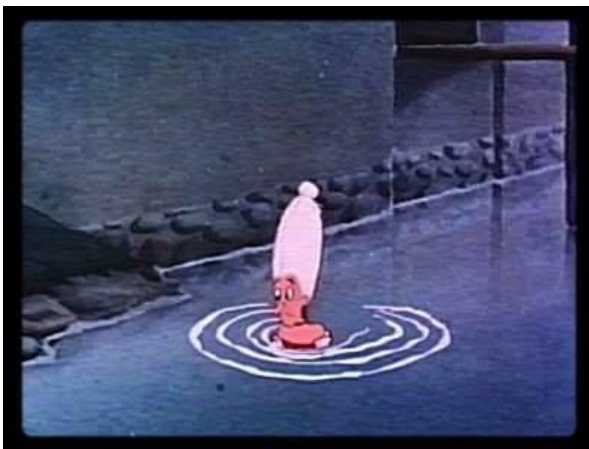
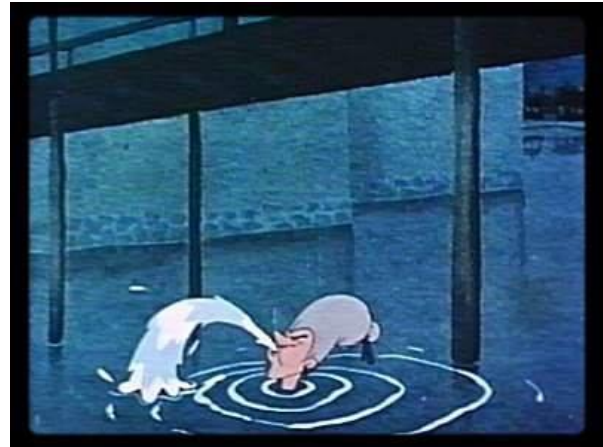
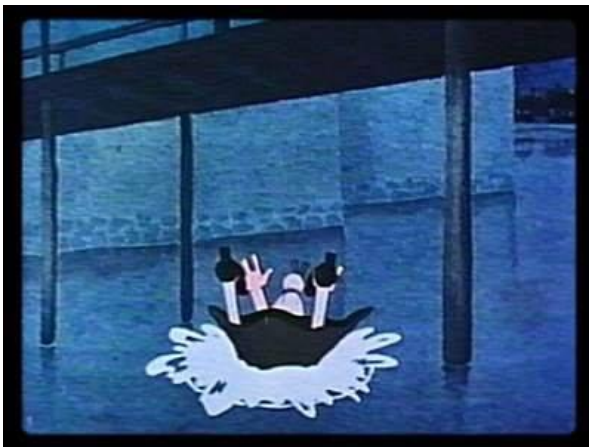

Efter at være fulgt efter hunden, som har bragt prinsessen hen til soldatens logi på gæstgiveriet, traver hofdamen frem og tilbage i regnen, medens hun afventer, hvad der videre vil ske. Imidlertid bliver hun snart træt af at vente, og et tilsyneladende lyst indfald får hende derfor til at slå et kryds på døren, så hun vil kunne genkende stedet igen, hvorefter hun skynder sig tilbage mod slottet. Hofdamen er her tegnet og animeret af mig, Harry Rasmussen. Baggrunden er malt af Finn Rosenberg. – Foto fra filmen: © 1946 Palladium A/S.

Straks efter, at hofdamen har forladt stedet, kommer hunden tilbage til gæstgiveriet, for at afhente prinsessen og bringe hende tilbage til slottet. ...

Det ovenfor viste scenebillede med hunden, der er på vej ind gennem den lukkede dør i kroen eller gæstgiveriet, er tegnet og animeret helt for sig og ikke sammen med de i filmen forekommende følgende scener. Den rigtige scenefølge er først etableret senere og i forbindelse med den endelige redigering af filmen.

Imidlertid når den dertil før hofdamen, som nu traver utålmodigt rundt på slotsbroen, idet hun afventer at hunden skal komme tilbage, hvilket den da også gør, men kun for at gribe den irriterende hofdame om livet og kaste hende i voldgraven. Kort efter dukker hendes hoved op over vandet, idet hun straks spytter en vandstråle og en fisk ud af munden. Hofdamen mm. er tegnet og animeret af mig, Harry Rasmussen. Baggrundene er malt af Finn Rosenberg. – Fotos fra filmen: © 1946 Palladium A/S.

Herefter er indskudt scenerne med hunden, der stopper op og ser krydset på gæstgiveriets dør, hvorefter den selv farer rundt og slår kryds på alle naboernes porte og døre, hvilket selvfølgelig skaber stor forvirring og i første omgang forhindrer, at soldaten kan opspores. Sekvensen slutter med, at hofdamen, som nu er kommet sig over forskrækkelsen, og derfor kravler op på land. – Hofdamen er som nævnt tegnet og animeret af mig, Harry Rasmussen. Baggrunden malt af Finn Rosenberg. – Fotos fra filmen: © 1946 Palladium

(Fortsættes i afsnit 63)